

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת בשלח תשפ"ד

אוצרות השבת

תוכן

א' - מתנה של אוצרות / א

ב' - מתנות שלא נגמרות / ג

ג' - אוצרות נוספים / ו

לא יכול היה להשתחרר מהמחשבה ש"אילו רק ידעתי. אילו מישהו רק היה אומר לי להביט אל תוך הבור הזה ולבדוק את תכולתו, הייתי מגלה את האוצר בעצמי".

באר הנפט שלך

והנה, לכל אחד ואחד מאיתנו יש אוצר שנמצא ממש מתחת לרגליו, אוצר אותו קיבלנו מהשי"ת, אלא שאנחנו לא מודעים לקיומו. ומכיון שהקב"ה אינו רוצה שגורלנו יהיה דומה לגורלו של אותו איש מסכן מפנסילבניה, הוא דאג ליידע אותנו אודות המתנה הזו שנתן לנו, ואמר: "ראו! אני רוצה שתראו מה אני נותן לכם!"

במה מדובר? איזה אוצר אינו ידוע לנו, למרות שהוא נמצא ממש מתחת לרגלינו? בפרשת השבוע, כשהקב"ה עמד לצוות את עם ישראל על מצות השבת, הוא ציווה למשה רבינו ללכת ולומר להם: "ראו כי ה' נתן לכם השבת" (שמות טז, כט).

יש פה הקדמה יוצאת דופן - "ראו!" שכמותה לא מצינו בשום מצוה אחרת. לא כתוב "ראו! ה' נתן לכם קרבנות", או "ראו! ה' נתן לכם הלכות מאכלות אסורות" וכדומה. לא מצינו הקדמה כזו באף אחת ממצוות התורה, מלבד במצוה זו. רק כאן, במצות השבת, מקדים הקב"ה ואומר, "ראו! ראו מה אני עומד לתת לכם".

כשמישהו נותן לך מתנה, ומזהיר אותך לשים לב לחשיבותה, הוא בוודאי לא אומר זאת לשווא. זה מראה שחשוב לו שלא תחשוב שמתנה זו היא דבר

א' - מתנה של אוצרות

אוצרות בחווה

לפני שנים רבות, היה אדם שבבעלותו היתה חווה בעיר טיטוסוויל אשר במדינת פנסילבניה. היתה זו חווה די גדולה, אולם היא לא סיפקה את הסחורה שציפו ממנה - היבול היה תמיד דל ביותר. בעליה של החווה ניסה להתמודד עם הבעיה במשך מספר שנים, אבל בשלב מסוים העסק החל להימאס עליו, והוא מכר את החווה לאיש אחר.

האיש שקנה את החווה, הסתובב יום אחד באדמתו כדי לפקח על הנעשה, וכשעצר על יד אחד מבורות המים שנועדו להשקיית הבהמות, הוא שמ לב שהפרות שנאספו יחד כדי לשתות, סירבו לשתות מהבור המסוים הזה. הוא הציץ אל תוך הבור, והבחין במעין קרום שמנוני שצף על גבי המים.

האיש ערך מעט בירורים - הוא חפר, הזמין כמה מומחים - וגילה שהקרום השמנוני הזה אינו אלא נפט. הנפט נקרא 'הזהב השחור', ויש לכך סיבה טובה; באר נפט שווה לא פחות מזהב, ואכן, האיש מהסיפור שלנו הפך למיליונר בין לילה.

כעת, תארו לעצמכם איך הרגיש המוכר - זה שמכר את החווה לקונה המאושר - כששמע את החדשות המרעישות. כמה הוא הצטער על כך שלא ידע על קיומו של האוצר שנמצא ממש מתחת לרגליו, אוצר שהיה שייך לו, אלא שהוא לא ידע על קיומו. הוא ראה בכך הפסד גדול ביותר, והוא צדק. עד סוף ימיו הוא

הלא בזה הם היו עסוקים במדבר במשך ארבעים שנה - בלימוד התורה. דור המדבר היה דור שלם של אברכי כולל. אף אחד לא יצא לעבוד. לא היו להם שדות לחרוש או כל עבודה אחרת. הם קיבלו את לחמם מן השמים, וגם לא היו צריכים לתפור לעצמם בגדים, שהרי "שְׁמֹלְתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעַלְיֶיךָ". לא היה להם מה לעשות במשך ארבעים שנה. מה הם כן עשו? הם למדו תורה יומם ולילה מפּי משה רבינו.

עם של אברכים

משה רבינו לימד אותם בכל יום. בכל יום! זה רב'ה! משה רבינו העיד על עצמו: "רָאָה לְמַדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כְּאִשֶּׁר צִוִּי ה' אֱלֹקֵי" (דברים ד, ה). ואם הוא אמר כך, הוא לא הגזים במילה. הוא לימד הכל, בדיוק כפי שה' צווה אותו.

משה לא היה הרב'ה היחיד. היו עוד הרבה רב'ס גדולים במדבר. שבעים הזקנים, אהרן הכהן, יהושע, מרים; היו הרבה אנשים גדולים שילמדו היטב את הלכות שבת וילמדו אותם הלאה לעם כולו, בדיוק כפי שעם ישראל למד את כל המצוות כולם במדבר. זוהי אפוא שאלת הגמרא: "שבת נמי מתנה דעבידא לגלויי?" מדוע היה צורך לצוות על משה להודיע להם במיוחד על השבת? הרי זה כבר חלק מהתפקיד שלו!

וכאן מגיעה תשובת הגמרא. נכון, אומרת הגמרא, אין ספק שהם יידעו הכל על השבת. הם ילמדו את ההלכות לפרטי פרטיהן, ויידעו אותן היטב! נראה לכם שדור המדבר, הדור שקיבל את התורה, היו אנשים פשוטים? הם היו נשמות גדולות ביותר! אין ספק שהם ילמדו הכל. אלא, שיש דבר אחד אותו הם לא ילמדו אם משה רבינו לא יגלה להם: "מתן שכרה לא עבידא לגלויי". שכרה של השבת - את זה הם לא יידעו. זה כבר סיפור שונה לגמרי. המשימה שאליה נשלח משה היתה לגלות לעם ישראל על שכרה של השבת, כי את זה הם לא היו מבינים מעצמם, אילו לא גילה להם זאת.

איך מודדים נצחיות?

זהו תירוץ הגמרא. אולם הדברים עדיין טעונים ביאור, כי לכאורה, ענין זה נכון לא רק כלפי שכרה של מצות השבת, אלא כלפי שכרה של כל מצוה ומצוה, וכמו שאמרו חז"ל "אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות" (אבות ב, א). אדם שתולה מזוזה בפתחו, אין

של מה-בכך; הוא רוצה לוודא שתעשה במתנה הזו שימוש נכון, ותפיק ממנה את מרב ההנאה והתועלת.

המחשב הרב-שימושי

נניח ומישהו העניק לך במתנה מחשב. יש כל מיני שימושים שניתן לעשות במחשב. אפשר, לדוגמא, להניח עליו חפצים. יתכן ועקרת הבית תרצה להניח עליו את הכלים לייבוש. אפשר אולי להשתמש בו בתור מתקן לתליית בגדים. במחשב יש כל מיני חורים וסדקים שבהם אפשר לתקוע קולב. אבל כל אחד מבין שמי שעושה כן, אינו מפיק את מירב התועלת מהחפץ הזה, ורחוק מאוד מלקיים את כוונת נותן המתנה.

ולכן אומר לנו הקב"ה "רְאוּ!" - שימו לב! אני נותן לכם את השבת! השבת תנוצל כראוי על ידי מקבל המתנה רק אם הוא יהיה מודע לגודל האוצר שהוא מקבל כעת. כמה חבל שהעושר הגדול הטמון בשבת קודש, שוכב לו מתחת לרגלינו מבלי שייעשה בו כל שימוש.

אני לא אומר שזהו נושא פשוט, זהו נושא רחב ביותר. אבל אם הקב"ה אומר לנו "רְאוּ", הרי שהוא רוצה שנלמד את הנושא הזה, נחקור אחר תועלותיו והנאותיו, וכך נרוויח את כל מה שהקב"ה מבקש שנרוויח ממתנה זו שהוא נתן לנו.

מדוע האוצר הזה אינו מנוצל כראוי? רק בגלל שלא מספיק מדברים עליו ולומדים אותו.

לך והודיעם

הגמרא (שבת י, ב) מספרת לנו קצת סיפור רקע בענין הזה. חז"ל מגלים לנו שכאשר ביקש השי"ת לתת את השבת לעם ישראל, "אמר לו הקב"ה למשה, משה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם". כלומר: "תיידע אותם על מה שהם עומדים לקבל".

והנה, הגמרא מתחילה מתקשה במימרא זו: מדוע יש צורך לשלוח את משה בשליחות מיוחדת להודיע לישראל על השבת? הרי זה "עבידא לאגלויי" - בני ישראל עומדים בין כה וכה לגלות בעצמם את המתנה הזו. כפי שהם ילמדו על כל שאר המצוות - שעטנז ותפילין וכל השאר, כך הם ילמדו על מצוות השבת לפרטי פרטיה.

יכול כבר כעת לצייר בשכלך את התוצאות האינוסופיות שיהיו לה.

השבת היא כמו גינת הנוי הזו. השבת היא 'מקור הברכה' - מעיין ומקור לכל סוגי ההישגים והברכות. כל מיני דברים הטובים, שמעולם לא היית חושב לקשר אותם אל השבת, למעשה זורמים אלינו ממקור הברכות של שבת קודש. כל מצוות התורה, כל ערכי התורה ודעותיה, הם כמו שתילים הגדלים באדמת השבת. לאחר שהם מתחילים לגדול, שותלים אותם במקומות אחרים, והם ממשיכים למלא את חייך בהישגים ובשמחה, והכל כתוצאה מהשבת.

זו כוונת הגמרא ש"מתן שכרה לא עבידא לגלויי" - לעולם לא נדע מהו שכר השבת. אמנם איננו יודעים את מתן שכרה של אף אחת ממצוות התורה, אבל לפחות אנחנו יודעים שקיימנו את המצוה המסוימת הזו, ושעליה נקבל שכר מסוים. אבל השבת היא מצוה שמביאה אותנו לידי אינספור מצוות אחרות, אינספור הזדמנויות! ולכן אי אפשר אפילו לחלום על גודל השכר הממתין לנו, כי המצוות מכפילות את עצמן עוד ועוד עד אינסוף. השבת מייצרת עוד ועוד גינות נוי של עבודת ה'!

מי ילד לי את אלה?

משה רבינו נצטווה לומר לבני ישראל ש"מתן שכרה לא עבידא לגלויי" - זה משהו שאי אפשר לדעת. עלי להודיע לכם שעל ידי שמירת שבת כראוי, אתם תראו תוצאות שידהימו אתכם בהיקפן! זה יהיה הרבה יותר מהשכר על שמירת השבת בעצמה!"

לאחר מאה ועשרים, כאשר יהודי יגיע לעולם הבא, ויציגו בפניו את העושר המופלג שאותו הרוויח, ויאמרו לו: "הכל שלך!" הוא יתמה: "מה? מאיפה? מה עשיתי שאני ראוי לשכר כה גדול?"

"הכל בזכות השבת", כך יאמרו לו. הוא לא ידע שהשבת מביאה לו כל כך הרבה מיני הצלחה, כל כך הרבה הזדמנויות להשיג ולהרוויח אושר נצחי.

ב' - מתנות שלא נגמרות

מקור הברכות

כדי להקיף כראוי את הנושא הזה לא די בשיחה בת שעה. יידרשו לנו שבועות על גבי שבועות, וגם זה לא

בכלל צורה לחשב את גודל השכר שיקבל על כך. הכנסת מטבע קטן לקופת הצדקה? אין דרך לשער את השכר שתקבל על הפעולה האחת והיחידה הזו. "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" - בעולם הזה לא משלמים את שכרן של המצוות, כי זה בלתי אפשרי! כל האושר וההצלחה הקיימים בעולם הזה לא יספיקו כדי לשלם עבור מצוה אחת! עלינו להחדיר את היסוד הזה אל תוך הראש שלנו. שכר המצוות הוא נצחי, ונצחיות היא דבר שאי אפשר למדוד!

אם משה רבינו נשלח כדי להודיע לישראל מהו שכרה של השבת, צפה ועולה השאלה: מה הוא כבר יכול להודיע להם? על כל מצוה ומצוה מקבלים שכר נצחי, וזה משהו שאי אפשר למדוד. גם אחרי מיליוני שנים של אושר ושמחה בעולם הבא, האושר הזה עדיין לא יימאס עלינו. בין אם זה שבת, מזוזה, או פרוטה לצדקה, השכר יהיה נצחי. במה שונה מצוות השבת מכל המצוות?

התשובה היא שאכן, אין לנו דרך לשער את גודל השכר שנקבל עבור הפרוטה שהכנסנו לקופת הצדקה או של המזוזה שתלינו בפתחנו. איננו יודעים מהו השכר. אבל לפחות אנחנו יודעים מה עשינו. עשינו מעשה מצוה מסוים, ומצוה זו תביא לנו שכר לנצח נצחים.

שבת, לעומת זאת, היא משהו שונה לחלוטין. שבת קודש היא מעיין נובע של מצוות, מעיין שממנו פורץ החוצה זרם עצום ואינוסופי, זרם בסדר גודל כזה, שבלתי אפשרי להעריך כמה מצוות מביאה לנו השבת.

נטיעות השבת

השבת היא כמו משתלה המייצרת זרעים, שמהם שותלים עוד ועוד משתלות. נניח ויש לך גינת נוי המלאה בצמחים ועצים מרהיבים. לא רק שהגינה עצמה מצמיחה פירות טובים למאכל ונחמדים למראה, אלא שהיא אף מייצרת זרעים שמהם ישתלו עוד אלפי גינות. זוהי גדולתה של הגינה האחת והיחידה הזו! אפשר ליישב ולהפריח ממנה את העולם כולו. או ווה! כעת אתה מתחיל להעריך יותר את הגינה שלך. גינת נוי שבכוחה להצמיח גינות נוי בעולם כולו, היא אכן מתנה טובה ויקרת-ערך. לא רק שאתה יכול להנות מהפירות שצומחים בגינה, אלא שאתה

אין כל ספק ששבת קודש מצילה יהודים רבים ממוות מוקדם. ואני אפילו לא מדבר על העובדה שאנחנו מנועים מלנסוע בכבישים הבינעירוניים. זה עוד משהו. העובדה שאסור לנו להיכנס לרכב היא מתנה, כי בשבת מתרחשים המספר הגדול ביותר של תאונות דרכים. אתם יודעים כמה גויים היו נשאים בחיים לולא יום השבת? בכל שבת, בעוד אנחנו יושבים ומתענגים על החלות והדגים, הם נמחצים למוות בכבישים בינעירוניים. זו נקודה חשובה; העובדה שאסור לנסוע בשבת היא 'ביטוח חיים'. זו נקודה חשובה ביותר.

שינה בשבת תענוג

אבל אני לא מדבר על זה. עצם העובדה שאדם נח וישן - מהווה שיקום עבורו. לא לעבוד - אנשים עובדים מחכים בקוצר רוח לשבת. אה! הם בקושי שורדים עד שבת. אה! שאבעס! שבת זה תענוג! לא לעבוד!

זה לא אומר שצריך ללבוש פיג'מה, להיכנס למיטה, ולהישאר שם כל השבת. יש מדי הרבה ברכות נוספות של השבת שתחמיצו אם תעשו כך. אבל אין שאלה שהשינה חשובה ביותר לבריאותנו, ולכן, בכלל אותה "מתן שכרה" של השבת הוא, שיהודים רבים מסוגלים לשרוד את השבוע. אחרת, הם היו קורסים מחוסר שינה.

אבל השבת אינה רק יום של מנוחת הגוף, אלא גם של מנוחת הנפש. זהו יום שבו הנפש שלנו נחה ונרגעת. אי אפשר לתאר את חשיבותה של רפואה זו - שהראש יכול לנוח ולהירגע. זוהי עובדה - יהודים רבים היו הורסים לחלוטין את נפשם בדאגות וחרדות; אלא שבכל שבוע ושבוע, באה השבת, והיא מסלקת מראשם את כל הדאגות. בשבת, אסור לנו אפילו לדבר על הנושאים המטרידים אותנו! יהודי שמתחיל לשוחח בשבת על נושא מדאיג, כולם משקיטים אותו: "ששש! שבת היום! לא מדברים על זה בשבת!" וככה צריך להיות. כך מצופה מיהודים לחיות - שבשבת לא מדברים על דברים עצובים.

חיים אופטימיים

יום אחד בשבוע, אנחנו זוכים לנוח מכל הדאגות. אין ספק שהתועלת הפסיכולוגית שאנחנו מפיקים מהשבת היא בלתי ניתנת להערכה. אתם מבינים מה

יספיק. אבל לכל הפחות הבה נעשה מאמץ ללמוד על כמה מהמתנות הללו שנטועות בגן השבת הגדול. ניקח מספר דוגמאות של משמעות השבת עבור עם ישראל, מבחינה זו של 'מקור הברכה', של מעיין נובע של ברכות ומצוות, שהופך את האפשרות לחשב את מספר הברכות וההטבות שלהן אנחנו זוכים בשבת - למשימה בלתי אפשרית.

מבין כל ברכותיה של השבת, הראשונה והבולטת שבהן היא העובדה שהשבת הוא יום של שבתה - של מנוחה. אני לא מדבר כעת על שבתה מ"ט מלאכות, אלא על מנוחה כפשוטה - מנוחה מהשחיקה התמידית של שבוע העבודה. האם אנחנו מבינים את משמעות הדבר, שמכריחים את האדם לנוח בשבת? זה מציל חיים!

יהודים רבים עובדים במשך השבוע במרץ רב, ואילולי השבת, הם אף פעם לא היו סוגרים את בית העסק. כשיש אפשרות להרוויח כסף - יש הרבה שלא יודעים מתי לעצור. האם אף פעם לא ראינו חנויות [של גויים] שעליהם תלוי שלט המכריז: "פתוח שבעה ימים בשבוע"? זה דבר מסוכן, כי אנשים עמוסים יתר על המידה; הם עייפים ושבורים.

סגרה שוחקת

יש אנשים רבים שעזבו את העולם מוקדם בעקבות עבודתם הבלתי פוסקת, והם אפילו לא זכו לקצור את פירות עמלם. וגם אלו שלא נפטרו, כשהם זוכים סוף סוף לצאת לפנסיה, הם כבר אנשים שבורים; יש להם בעיות בלב או סוכרת. שבוע העבודה הבלתי פוסק שחק אותם עד דק, וגם כשהם מגיעים לשלב בו הם רוצים לנוח ולנפוש, הם כבר זקנים וחולים, ואינם יכולים להנות משנות הגמלאות שלהם.

וכאן מגיעה ברכת השבת - יום אחד בשבוע שבו כל יהודי פורש לגמלאות - כשהוא עוד בשיא כוחותיו. והפרישה הזו לגמלאות אינה תחילתם של חיים בבית אבות, או חיים של ביקורים אצל רופאים במנהטן. הוא מגיע לביתו, למשפחתו, לסעודות דשנות ולשעות של אושר ושמחה. כך מציין הכוזרי (ג, י); הוא כותב שהיהודי 'יוצא לגמלאות' יום אחד בשבוע, גם בעודו צעיר. פירושו של דבר הוא, שהשבת היא ברכה עבור הבריאות שלנו. 'שבת מנוחה' הופכת למעשה ליום של החלמה והבראה מעבודת ימי השבוע.

ולגמול עמנו חסד. אחת הדרכים הטובות ביותר להחדיר את האמת הזו אל תוך הראש שלנו היא באמצעות הבטן. אנחנו זוכים להרגיש את טובו וחסדו של הבורא יתברך באמצעות טעמים הערב של מאכלי השבת. כשנוגסים את הנגיסה הראשונה בחלה, חושבים: אה! ה' ברא את החלה הזו יש מאין! נגיסה נוספת: "עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶנָּה!" אה! ה' ברא את עולמו בחסד - כדי שאני אוכל להנות!

ברגע שאדם מתחיל לתרגל את המחשבות הללו - חייו משתנים. זה מוסיף לא רק לאושר של השבת, אלא לאושר של החיים. עונג שבת 'משמך' את גלגלי השבוע. כשהשבת הוא יום של שמחה ואושר, יום שבו יושבים יחד עם בני המשפחה מסביב לשולחן ושרים זמירות שבת ואוכלים אוכל טוב, השבוע כולו משתנה. יום ראשון הוא יום ראשון אחר ויום שני הוא שני אחר. כל החיים משתנים.

'בית כלא' של אושר

אבל יתירה מכך, השבת מגינה על עם ישראל בצורה עוד יותר חשובה. כשעם ישראל שובת, הוא פונה פנימה. מכריחים אותנו להפנות עורף לעולם שבחוץ. לא הולכים לעבודה, ולא הולכים לבית הספר, ואפילו לא יוצאים לטיולים. 'תקועים' בבית.

שמעתם פעם על כך שהשבת היא 'בית כלא'? אני כבר שמעתי את הטענה הזו. נערה מבית חרדי התקשרה אלי מבית חולים לחולי נפש, וקבלה בפני על כך ש"השבת היא בית כלא".

מה יכולתי לומר לה? היא מעולם לא למדה שהעבודה שאנחנו מתבדלים מהעולם שבחוץ ביום הזה היא מתנה גדולה ביותר. בשבת היהודי קשור לבית ולקהילה, ונמצא שהשבת מאלצת אותנו להיבדל - לפחות פעם בשבוע - מאומות העולם.

הרב והכדור

אפילו ברחוב צריך להיזהר מפני כל חיבור עם הגויים. נניח ויהודי עובר בשבת ברחוב על יד ילד גוי שהכדור שלו נפל לכביש, והילד מבקש בנימוס: "אדוני, תוכל בבקשה להביא לי את הכדור?" התשובה היא שלא, איני יכול. זה מאוד מבייש.

קרה לי פעם מקרה כזה. עברתי פעם בשבת על יד מגרש המוקף בגדר, שבתוכו היתה קבוצה של סטודנטים לרפואה ששיחקו בכדור. הכדור התעופף

המשמעות של הענין הזה מבחינה בריאותית? מבחינת תוחלת חיים? מדובר בברכות על גבי ברכות על גבי ברכות. זה בריאות וחיים ומנוחת הנפש.

מי שאחת לששה ימים לוקח יום חופש ונהנה מהחיים, זה ישנה לחלוטין את כל השבוע שלו. לכן היהודי הוא אדם שמח ואופטימי, יותר מבן כל אומה אחרת. גם אם לא מדובר ב'בעל מחשבה' גדול, עצם העובדה שהוא יוצא לנופש אחת לששה ימים - משנה את חייו. חייו מנוקדים בנקודות של מנוחה, אחת לששה ימים. היהודי הוא תמיד אדם שמח ואופטימי יותר בחייו בעולם הזה, ויש בו יכולת לחיות בהצלחה, יותר מכל אומות העולם, כי כשמגיעה השבת, גופו ושכלו זוכים למנוחה.

יום תענוגים

אלא שבשבת אנחנו זוכים לא רק למנוחת הגוף והנפש, אלא נכלל בשבת גם הענין של 'עונג שבת'; שבת הוא יום של הנאה ועונג. ביום השבת, יש לנו מצווה להנות מהעולם הזה.

לכן בשבת אנחנו מצווים לאכול מאכלים שאהובים עלינו, ולאכול סעודה נוספת ושלישית. כל אחד באשר הוא, ולא משנה כמה הוא עני ומה הוא יכול להרשות לעצמו, מצווה להתענג על האוכל ולהרגיש כמה הוא טעים. פרוסת חלה - אה! כמה היא טעימה ביום השבת! ולמי שיש יותר מזה - על אחת כמה וכמה.

היה פעם צדיק שנהג לאכול כמויות גדולות של אוכל בשבת, כדי שיוכל להרגיש את טעמו של עוד ועוד אוכל. אני לא ממליץ על כך. לא כדאי לעשות פעולות שיזיקו לבריאותכם. אבל אין כל שאלה שמצווה לכבד את השבת בכל סוגי המאכלים והמעדנים, בכל דרך שהיא, ככל שהתקציב שלכם מאפשר.

יש יהודים שאינם מבינים ומעריכים מה יכולה מצוות עונג שבת לעשות ליהודי; עונג שבת היא אחת מאותן ברכות שמסוגלות להפך לגמרי את חיי האדם!

מצוה משנת חיים

השבת הוא יום של הנאה, והמטרה של זה היא כדי שנרגיש את חסדו הגדול של השי"ת אלינו. השבת היא זכר למעשה בראשית, זכרון לכך שהקב"ה ברא את העולם יש מאין, ושהוא עשה זאת כדי להיטיב לנו

ג' - אוצרות נוספים

יום של משפחה

הגיע לפה פעם אדם, יהודי רפורמי, שהגיע לנוי יורק מהעיר פילדלפיה, והוא ניסה לשכנע אותי שהגוים הם 'משפחתיים', וכי עלינו לקנאות בהם.

הוא מספר שפעם נכנס למסעדת טרפות במוצאי שבת, ובאותה שעה התקיים במסעדה מפגש משפחתי של גויים יוצאי איטליה. הם נפגשו כדי לחגוג את ראש השנה האזרחי או משהו כזה, והם ישבו ואכלו וצחקו. האיש אומר לי: "למרבה הצער, לנו, היהודים, אין דברים כאלה". זה מה שהיהודי הרפורמי הזה מפילדלפיה טען בפני. כמה שהוא קינא בהם, במפגש המשפחתי של הגויים האיטלקיים. הוא ראה את האחוה ששרתה במשפחה הזו כשהם באו יחד. "למה יהודים אינם יכולים גם הם לערוך מפגשים כאלה?" הוא ביקש להבין.

התשובה לקושיא שלו היא, שיהודים עושים את זה מדי שבוע. האמת היא, שאין בכל העולם אומה שנהנית מקשרי משפחה כמו עם ישראל. המשפחה כולה יושבת יחד, פעם בשבוע - ויהי מה. איזה אושר גדול חווה המשפחה שמתכנסת יחד, למשך יום שלם - האבא, האמא, האחים והאחיות. "הַנָּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבֵת אַחִים גַּם יָחַד". זה נעים! זו הנאה גדולה! הם מוצאים נוחם ועידוד איש מחברתו של רעהו! לאף אומה אחרת אין הזדמנויות כאלה, כפי שיש לעם היהודי, כי שבת הוא יום של משפחה. מדי שבוע בשבוע, בני המשפחה מתכנסים יחד ומחדשים את קשרי המשפחה שלהם.

אובדן המשפחה

אלא שהיהודי הרפורמי הרחוק הזה, ויתר על העונג הזה. הוא יושב בשולחן ומחפש את בנו.

"איפה ג'רי?" הוא שואל את אשתו.

"הוא נסע עם חברים למנהטן".

"ומה עם דורת'י? איפה היא?"

"היא בספריה. היא לומדת למבחן".

הוא הלך לכאן. היא הלכה לשם. זו לא משפחה. הבית שלך משמש כפנימייה בלבד עבור ילדיך, והם

אל מעבר לגדר, ונחת על המדרכה לידי. כשראו זאת קראו לעברי: "הי, אתה יכול בבקשה לזרוק לנו את הכדור?" אבל לא יכולתי. "סליחה, אני לא יכול". אמרתי להם, משכתי בכתפי, והמשכתי הלאה בדרכי. "תודה לך כבוד הרב", הם קראו אחרי. זה היה די מבייש. מן הסתם הסטודנטים הללו חשבו לעצמם: "הנה, תראו את הרב הזה, איזה אדם מעצבן", למרות שאני לא כזה. אם זה באמצע השבוע, אני לא מהסס כלל. אני מרים להם את הכדור וזורק להם. אני תמיד מחזיר להם את הכדורים שלהם. אבל בשבת אסור לי, פשוט אסור לי.

מנוחה מאווירת הרחוב

השבת מאלצת אותנו להתרחק מכל מה שקורה בחוץ. בשבת אנחנו שמורים ומוגנים. אנחנו נמצאים באווירת קודש. העם הקדוש נופש בביתו, ומבדיל את עצמו מהרחוב שבחוץ. בשבת אסור להדליק את הרדיו. אי אפשר לטמטם את השכל בשקרים וברוע שמספקת לנו התקשורת. אלא אם כן מישהו כל כך להוט להרוס לעצמו את השבת ומכניס עיתון הביתה. אין לקרוא עיתונים בשבת. שמרו על בית המקדש שלכם מפני פולשים זרים!

כמובן שיש גם דברים משמחים לעשות בשבת. אוכלים סעודות, לובשים בגדים מיוחדים, ונחים. אבל כל משך הזמן הזה שאנחנו נמצאים בתוך בית המקדש¹, הוא זמן של פעולות ופעילויות קדושות. אנחנו נמצאים לבד עם משפחותינו, ידידינו וקהילותינו. במשך יום אחד, אנחנו נמצאים לבד עם עם ישראל.

אי אפשר לתאר את גדול התועלת שיש בלהיות מופרשים ומובדלים מאומות העולם - וזו אחת מברכותיה של השבת. האם אתם מבינים לכמה ברכות אנחנו זוכים בכל השבת? השבת היא עיר מקלט עבור האומה היהודית, ומזה צומחים ונובעים אינספור מצוות.

1. ראה מאמר 'השבת - בית המקדש של הזמן' ('תורת אביגדור' - פרשת ויקהל תשפ"ב)

אנשים מתקבצים יחד, אז במידה מסוימת הם כמו משפחה אחת. כשיש בעיה, בין אם מדובר בבעיה של העם היהודי כולו ובין אם זו בעיה מקומית, השבת היא הזדמנות עבור הציבור לטכס עצות ולעשות מה שאפשר כדי לעזור.

שיחות חולין של שבת

בימים עברו, כשהיהודים התאספו יחד בשבת קודש, הם לא שוחחו רק בדברי תורה. הם דיברו גם דברי חול. אבל מה היו נושאי השיחות? "מה קורה עם רב יענקב?" הם שאלו. "כל השבוע הוא מסתובב עם הקאפוטע של שבת". הם שמו לב לכך. משמעות הדבר היא, שהוא עני כל כך, עד שנגמרו לו כל בגדי החול, ולכן הוא נאלץ ללבוש במשך כל השבוע את הקאפוטע של שבת. אז הם ישבו ביחד כדי לנסות לחשוב על דרכים כיצד לעזור לו. יהודים היו נפגשים בשבת עבור המטרות האלה, כי אז היה להם זמן לשבת ולחשוב איך אפשר לעזור.

מישהו היה אומר: "שמעתם על הצרה שהתרגשה על רב בערל? הממשלה הטילה עליו קנס גדול, כי הם חושדים בו במשהו, ויש צורך דחוף לשחד את פקיד הממשל כדי לבטל את רוע הגזירה". היהודים עסקו בפדיון שבויים. שבת היתה היום של מגביות צדקה, יום שבו פנו באופן פרטי לבני הקהילה וגייסו סכומי כסף למטרות צדקה וחסד.

שבת היתה אפוא מקור הברכה של הנזקקים מבני עמנו. איזה דבר מיוחד במינו! בשבת לא באים לבית הכנסת כדי להתפלל וזהו. לא באים רק בשביל זה. כולם באים כדי לדאוג לשכניהם, לברר מה קורה אתם ולמה הם זקוקים, וכך אפשר לחשוב ביחד איך לפתור את בעיותיהם של הזקוקים לסיוע ועזרה.

מקבצן למלך

האמת היא, שהשבת היתה מקור הברכות עבור היהודים העניים, גם בלי הענין של הצדקה, כי בשבת, כל יהודי הופך לנסיך וכן יהודיה לנסיכה. אילולי יום השבת, היו דורות על גבי דורות של יהודים עניים שלעולם לא היו מחליפים את בגדיהם. אבל יהודים לובשים בגדי שבת, ומחליפים בגדים לכבוד היום הגדול והקדוש הזה. אפילו העגלון הפשוט, כששב לביתו מעט לפני כניסת השבת, הסיר מעל רגליו את המגפיים המלוכלכות ופשט את הבגדים המטונפים,

נהנים מאוד מנדיבות ליבך. אתה תומך בהם, והם עושים מה שהם רוצים.

משפחת המלוכה

אבל עם ישראל הנאמן לה' ולתורתו, זורע בתוך חייו את זרעי השבת, וזוכה לקצור את פירותיה המתוקים. העובדה שהיהודי מוכרח לשהות בשבת יחד עם בני משפחתו, היא ברכה בלתי ניתנת למדידה - אלא שכל כך התרגלנו לברכה זו, שאנחנו מתעלמים ממנה ושוכחים להעריך אותה.

השבת הופכת את המשפחה לארגון. כולם מתכנסים יחד; אבי המשפחה יושב בראש השולחן, ובסמוך אליו יושבת המלכה, והילדים - הנסיכים והנסיכות, יושבים מסביב. פוגשים את הילדים. אפשר לדבר אתם. הם מרגישים מחויבות מסוימת כלפיכם. זוהי משפחה אמיתית.

התא המשפחתי הוא דבר חשוב עד למאוד, ובעל ערך כל כך גדול עבורנו, משום שהאושר והשמחה בחיינו נמדדים על פי רוב במונחים של נחת מהמשפחה. לכן חשוב כל כך לשמר את הקשר המשפחתי, להיות ביחד בכל עת, ולבנות את התא המשפחתי עם חום, נעימות ואחווה. וזו אחת מברכותיה הרבות של שבת קודש.

יום של עם ישראל

אך ברכה זו אינה מוגבלת למשפחה הקרובה בלבד; השבת הוא יום שבו עם ישראל הופך שוב למשפחה אחת. השבת מיועדת גם עבור האחוה הקהילתית, כי זהו יום שבו פוגשים חברים וידידים בבית הכנסת. השבת גורמת ליהודים להזדהות עם בני קהילתם.

ראו את היהודים החילוניים להבדיל. אין להם שום זהות. הם אבודים לחלוטין. כל אחד שם הוא יתום. אין להם חברים. הם פוגשים חברים באופן אקראי; במקרה, פה ושם, הם רואים אחד את השני. אבל שבת פירושה שיש לך קהילה. בין אם אתה שייך לקהילה הזו או הזו, אתה שייך לציבור - וזו הכתובת שלך.

פעמים רבות, הציבור הזה עשוי אף לסייע לך בעת הצורך. לעתים קרובות הם מספקים לך אחווה וידידות. שואלים איפה היית בשבוע שעבר, הם שומעים שקרה משהו, ומנסים להזדהות ולעודד. יש יהודים רבים שניצלו מאסונות כלכליים הודות לחבריהם, מתפללי בית הכנסת, שנחלצו לעזרתם.

שבע וחצי, ויושבים ולומדים עד קרוב לשעה אחת עשרה וחצי. מדובר באנשים עובדים, בעלי מקצוע, והם יושבים כאן בליל שבת במשך ארבע שעות ולומדים. חלק קצת פחות. גם בשבת בצהריים מגיעים לכאן יהודים כדי ללמוד. בשבתות היותר ארוכות הם יושבים פה כל היום כולו ולומדים - ביחידים או בקבוצות.

זוהי מתנה שהשבת מכניסה לבית היהודי כל שבוע כולו. בית שבו אבי המשפחה יושב ולומד ב'כולל' במשך השבת כולה, הוא בית אחר לגמרי. היהודים הם ילדים אחרים, האשה היא אשה אחרת, אמא אחרת. זהו ה'מתן שכרה' של שבת שמהדהד בבית במשך כל ימות השבוע.

וזוהי המתנה המיוחדת ששמה 'שבת'. היא מהדהדת בחיינו בכל כך הרבה דרכים. השבת מכניסה את התורה אל תוך הבית. היא מעניקה לעם ישראל כבוד ותפארת, בריאות הגוף ובריאות הנפש. השבת מביאה בכנפיה צדקה וחסד, משפחתיות וקהילתיות, אושר ועונג, ושמירה מפני השפעות חיצוניות. מתן שכרה של השבת הוא אינסופי!

הברכות שעל פני השטח

רבותי! אין כל ספק שלא התחלתי אפילו לגרד את פני השטח של משמעותה של ה'מתנה טובה' ששמה שבת. יש עוד כל כך הרבה דברים שצריך לדבר עליהם; בקושי התחלנו. ואין כל ספק שהיהודים שחיו במדבר וזכו ללמוד תורה מפי משה רבינו, החכימו פי מיליון ממה ששמעתם כאן כעת. יש כל כך הרבה דברים שיהודי של תורה זוכה להם מכח השבת, כל כך הרבה 'שכר שבת', שתהיה זו חוצפה מצידי לדמיין אפילו שאוכל לומר לכם את כולם. גם אם נשב כאן ונדבר עד סוף חיינו, זה עדיין לא יספיק.

ועוד לא דיברנו בכלל על עיקרה של השבת, כיצד לנצל את השבת כפי כוונת הבורא יתברך. דיברנו כאן רק על להתפעל מברכות השבת הנראות כלפי חוץ, הרווחים הצדדים שפורצים החוצה ממעיין השבת, אבל לאמיתו של דבר, בשבת אנחנו אמורים להפוך לבעלי מחשבה.

הברכה הגדולה ביותר של השבת היא כאשר מקדישים זמן לחשוב על הלימודים שהשבת מלמדת אותנו. על בריאת העולם יש מאין. על כך שהשבת

ומיהר להתרחץ מעט לכבוד שבת. הוא לבש את בגדי השבת - וזהו, הוא בן אדם אחר.

ממשרת קשה-יום הוא הפך באחת למלך, והוא יצא לבית הכנסת כשידיו שלובות מאחורי גבו, לאט, במכובדות, כמו נסיך. השבת שינתה אותנו והפכה אותנו לאומה של כבוד ותפארת. יהודים לובשים את מיטב מחלצותיהם, וכולם נראו כמו מלכים. גם העניינים ביותר מחליפים בגדים, וצועדים לבית הכנסת יחד עם בני משפחתם.

הנושא האהוב...

אני רוצה להוסיף עוד דבר אחד - יש עוד כל כך הרבה על מה לדבר, אבל זהו אחד הנושאים האהובים עלי, ואיני יכול לדלג עליו. מבין המתנות הגדולות שמקבל עם ישראל מיום השבת, היא ההזדמנות ללמוד! אה! לימוד התורה! ואם נראה לכם שזה דבר קטן, אזי עליכם לזכור ש"תלמוד תורה כנגד כולם". - זוהי היקרה ביותר מבין כל המתנות. התורה היא לב ליבה של אומתנו. אנחנו 'עם הספר', ומה שהפך אותנו לכאלה היתה השבת. "בשבת ניתנה תורה", כדי שנדע ששבת היא יום של תורה.

לפני שנים רבות, היהודים היו מתכנסים יחד בבית המדרש ביום השבת, ושוהים שם כל היום - כפשוטו - כל היום ממש. היוונים-הסוריים, כאשר הם מזכירים בכתביהם את בני העם היהודי, תמיד מציינים את 'בתי השבת', ומתארים כיצד יהודים שהו בבתי הלימוד שלהם במשך כל השבת כולה. מלבד הסעודות יחד עם בני המשפחה ותנומה קצרה, היהודים הלכו ללמוד בבית המדרש כל היום.

אני זוכר כיצד באירופה, בתי הכנסת היו עמוסים בשבת. היה זו תקופה שלא היה מי שלא פתח ספר. חלק רק אמרו תהילים, חלק למדו 'עין יעקב', חלק למדו גמרא. אבל כולם היו בבית הכנסת. בשבת, העם היהודי כולו הלך ל'בית הספר'. המילה 'שול' בגרמנית פירושה 'בית ספר', ובית כנסת באידיש נקרא 'שול'. בשבת הלכו ל'שול' - ל'בית הספר', ולמדו. 'עם הספר' קנה בשבת כמות גדולה של ידע תורני. זה היה חלק מתפארתו של יום השבת.

'כולל-שבת' של הרב מילר

היום זה גם כך. בבית הכנסת שלנו מתקיים סדר לימוד בליל שבת. מגיעים לכאן יהודים בשעה שבע-

הפוכה: אולי הוא רשע וטוב לו, ולא מגיע לו שיהיה לו טוב, כי הוא רשע. זו הקושיא!

"רשע וטוב לו" - מי אמר שטוב לו? מי אמר שהוא נהנה מהחיים? אנשים מתים כל הזמן. הרשעים מתים כמו כלום. אז זה לא "רשע וטוב לו". בתי העלמין מלאים באנשים צעירים שמתו בתאונות דרכים על ידי נהגים שיכורים ומסוממים. הם הורגים את עצמם על ידי צורת החיים המרושעת והטיפשית שלהם. "רשע וטוב לו" הוא אפוא מצב נדיר.

לפעמים מדובר בתינוק שנשבה ואולי הוא בעל מידות טובות. הוא לא רשע; הוא לא יודע כלום. כלפי אדם כזה, אין שאלה מדוע "טוב לו". אבל אדם שהוא רשע אמיתי, נדיר שיהיה "טוב לו".

אכן, לעתים נדירות הקב"ה עושה שתהיה מציאות כזו, וזאת כדי לנסות אותנו. העולם מלא בניסיונות, וזהו אחד מהם. אם כל הרשעים היו מתים מיידית, כולם היו הופכים לצדיקים, ולכן הקב"ה בורא ניסיונות, כדי להטעות אותנו.

ולכן עלינו להבין שלמרות מה שאנחנו רואים, הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו, ובסופו של דבר הוא "נותן לרשע רע כרשעתו".

אבל גם בעולם הזה, על פי רוב, שומרי התורה חיים באושר רב יותר - אין כל שאלה בכך. החילונים מתגרשים בהמוניהם. אין להם ילדים, או שילדיהם הם בטלנים. בהודו יש קהילה גדולה של צעירים וצעירות יהודיים. מה הם עושים שם? מעשנים חומרים מסוכנים. הם לומדים את הדתות של המזרח הרחוק. יש שם קהילה גדולה של צעירים וצעירות יהודיים. איזה סוף מר! הם יסיימו את חייהם הרבה קודם זמנם.

באופן כללי, לרשעים לא טוב בעולם הזה. אל תרמה את עצמך. אלא שלעתים, כפי שאמרתי, יתכן וזה יקרה. יתכן ויהיה ניסיון כזה. אבל זו רק תחבולה של היצר הרע, כדי לגרום לאנשים לחשוב כן.

אנחנו רואים שכל אומות העולם המרושעות נעלמו, אחת אחרי השניה. הן נעלמו והפכו לאפר. אין כל שאלה בדבר. אנחנו רואים כיצד הקב"ה הולך לפי התכנית של ניקוי וטיהור העולם על ידי השמדת אומות הרשע, אחת אחרי השניה.

היא "בְּיַד וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הַיָּמִים" - זהו אות הכבוד של עם ישראל. וכן עוד דברים נוספים. בשבת עלינו לחשוב על העולם הבא שהוא 'יום שכולו שבת'. עלינו לחשוב על המן שנפל מהשמים ועל לימודי הבטחון שלמדו מכך. וזה מאוד חשוב; מאוד מאוד חשוב. לזה נועדה השבת - ליצור דעת של שבת.

אבל לא זהו הנושא שלנו כאן. אנחנו מדברים על מתן שכרה שלא עבידא לגלויי. אותם זרעים שמצמיחה גינת השבת, שמצמיחים עוד ועוד גינות נוי. השבת היא האוצר היקר מכל, משום שמתן שכרה לא עבידא לגלויי - לעולם אי אפשר לדעת איזה שכר טומנת בקרבה השבת, כי זה אף פעם לא נגמר. זה אינסופי. השבת היא מכרה זהב שחודר עמוק עמוק אל תוך האדמה - וממשיך לנצח נצחים.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

מעריכים את המתנות

שבת היא מעיין נצח של מתנות מאת ה', שרוצה שנדע ונעריך את המתנות הללו. השבוע, נקדיש בלי נדר מעט זמן בכל יום מימות השבוע כדי לחשוב על השבת ולשים לב לכל הדברים הנפלאים שאנחנו מרוויחים ממנה. בכל יום נקדיש דקה אחת לחשוב על האושר שהקב"ה מרעיף עלינו ביום המיוחד הזה - יום השבת.

שאלה:

מהו ההסבר של תופעת ה"צדיק ורע לו, רשע

וטוב לו"?

תשובה:

כשאתה אומר שיש "צדיק ורע לו", אזי כדי לבדוק האם בכלל יש כאן שאלה, עליך להיות בטוח שהוא אכן צדיק. מה אתה יודע על חייו האישיים? לעתים קרובות מתברר שהוא אינו צדיק כלל וכלל.

שנית, מי אמר שרע לו? העובדה שהוא לא מיליונר? יתכן שהוא שמח יותר מעשירי תבל; אולי בכלל טוב לו. האיש הזה שעליו אתה שואל, שאתה מכנה אותו "צדיק ורע לו", אולי הוא "רשע וטוב לו"? אתה חושב שרע לו? הוא אדם שמח. האמת היא, שהשאלה היא